

Наукові
перспективи

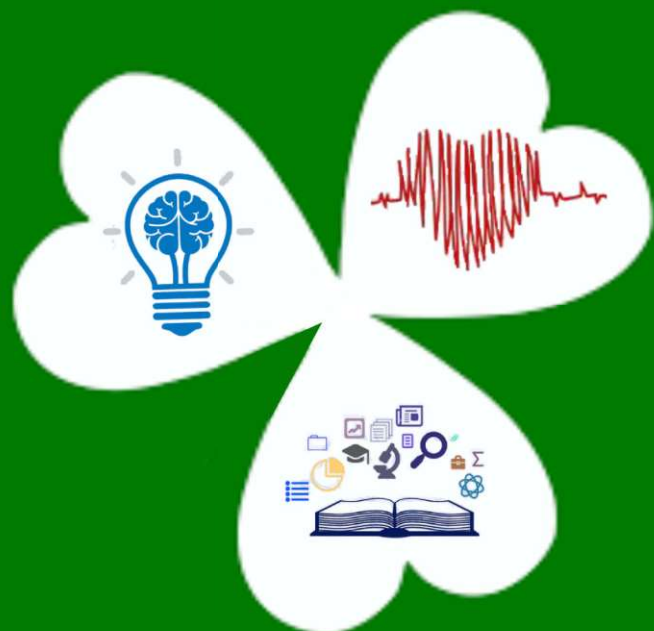
Журнал
видається
в рамках
роботи
Видавничої
групи

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ НАУКИ

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№3(8) 2022

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization "Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

**Public organization "All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists of
Spiritual and Moral Education"**

*with the assistance of the public scientific organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public
Administration"*

"Prospects and innovations of science"

(Series "Pedagogy ", Series "Psychology ", Series "Medicine ")

Issue № 3(8) 2022

Kiev – 2022

«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»):
журнал. 2022. № 3(8) 2022. С. 293

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017 журналу
присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки**

**Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з
державного управління» (Рішення від 16.03.2022, № 2/3-22)**

Журнал видається за активної підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва"

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні та за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на дослідників, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, магістрів, фахівців-практиків.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible, до міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

**Жукова Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, проректор з наукової роботи
ПВНЗ Університет Новітніх Технологій, виконавчий директор президії
громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з
державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

○ **Бахов Іван Степанович** — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)

○ **Балахтар Катерина Сергіївна** — здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)

○ **Біляковська Ольга Орестівна** — доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)

○ **Васильєв Авер'ян Григорович** — доктор філософії (з медицини) PhD, медичний директор країн Перської затоки, GlaxoSmithKline (Дубай, ОАЕ)

○ **Вергун Андрій Романович** — доктор медичних наук, доцент кафедри сімейної медицини, лікар-хірург вищої категорії, антиплагиатний експерт, старший інспектор наукового відділу, відповідальний за виявлення плагіату в наукових і навчально-методичних працях Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)

○ **Вовк Вікторія Миколаївна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Станіслава в Пілі (м. Піла, Польща)

○ **Гвожджевiч Сильвія** — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)

○ **Головач Наталія Василівна** — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)

○ **Гудзенко Ганна Володимирівна** — кандидат медичних наук, асистент кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)

○ **Гуменникова Тамара Рудольфівна** — доктор педагогічних наук, професор, директор Придунайської філії Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)

○ **Долгова Олена Миколаївна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

○ **Древiцька Оксана Остапівна** — доктор медичних наук, доцент, професор кафедри медичної психології Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)

○ **Журавльова Лариса Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)

○ **Заячківська Оксана Василівна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)

- **Інжисвська Леся Анатоліївна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Ічанська Олена Михайлівна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Кардаш Оксана Любомирівна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- **Коваленко Олена Михайлівна** — кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
- **Ковальчук Анна Сергіївна** - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Коломось Андрій Володимирович** — кандидат медичних наук, директор «Медсервісгруп» (Київ, Україна)
- **Коляденко Ніна Володимирівна** — доктор медичних наук, доцент, завідувач кафедри медичної психології Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Корнієнко Петро Сергійович** — доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з колежами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
- **Кравчук Володимир Миколайович** — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- **Лігоцький Анатолій Олексійович** — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
- **Лич (Назарук) Оксана Миколаївна** — кандидат психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Макаренко Олександр Миколайович** — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Мальцев Дмитро Валерійович** — кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Марушева Олександра Анатоліївна** — доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
- **Мельник Володимир Степанович** — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна)
- **Мідельський Сергій Людвигович** – професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан)
- **Міхальський Томаш** — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- **Миргород-Карпова Валерія Валеріївна** - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- **Михальчук Василь Миколайович** — доктор медичних наук, професор, Заслужений працівник охорони здоров'я України, завідувач кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- **Нікульчев Микола Олександрович** – доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри історії та права ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (Покровськ, Донецька область, Україна)
- **Помиткін Едуард Олександрович** — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язвона НАПН України (Київ, Україна)
- **Помиткіна Любов Віталіївна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Приходькіна Наталія Олексіївна** — доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Радзіховська Наталія Станіславівна** — кандидат медичних наук, лікар вищої категорії, завідувач відділенням неврології КНП «Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва», асистент кафедри неврології НМУ імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Стовбан Микола Петрович** — кандидат медичних наук, доцент кафедри фтизіатрії і пульмонології з курсом професійних хвороб, заступник генерального директора комунального некомерційного підприємства "Івано-Франківська обласна клінічна інфекційна лікарня Івано-Франківської Обласної Ради" (Івано-Франківськ, Україна)
- **Трушкіна Наталія Валеріївна** — кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
- **Турчинова Ганна Володимирівна** — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- **Хохліна Олена Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Цимбалюк Руслан Степанович** — кандидат медичних наук, доцент кафедри загальної хірургії № 1 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №2 (Київ, Україна)
- **Чаусова Тетяна Володимирівна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Чумак Оксана Володимирівна** — доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- **Яковицька Лада Савелівна** — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Педагогіка»

Danylyuk S.S. <i>SPECIFIC FEATURES OF DISTANT TEACHING FOREIGN LANGUAGE IN ESTABLISHMENTS OF HIGHER EDUCATION IN CONDITIONS OF BLENDED LEARNING</i>	10
Батрун І.В. <i>РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ НУШ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНИНА</i>	20
Богданова Т.Л. <i>ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛІКАРІВ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ДЛЯ ЯКІСНОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ВИКЛАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ФІЗИКИ)</i>	29
Гайдаш А.В. <i>ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ МІГРАНТІВ І БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНСЬКИХ ЗВО</i>	42
Гнезділова В.І., Довбенюк Н.Я. <i>МЕТОДИКА СТВОРЕННЯ СЕРЕДОВИЩА ILS НА ПЛАТФОРМІ GRAASP</i>	52
Довгопола Л.І. <i>ПРОБЛЕМНО-ЗОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ – ОСВІТНІЙ ІНСТРУМЕНТ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН</i>	66
Драпак Г.Б., Марєєва Т.В., Одінцова О.О. <i>СПЕЦИФІКА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕЛІНГВІСТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ</i>	73
Іванова О.С., Горицька О.В., Шаповалова Т.Г. <i>АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ</i>	84
Ісламова О.О. <i>ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ПЕРСОНАЛУ ПРИКОРДОННИХ ВІДОМСТВ: АНАЛІЗ СВІТОВОГО ДОСВІДУ</i>	98
Коберник О.М. <i>ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЕФЕКТИВНА ТЕХНОЛОГІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ</i>	109

СЕРІЯ «Початкова освіта»

- Батрун І.В.** 237
*ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ТА ЦІННОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
НУШ*

СЕРІЯ «Педагогіка вищої школи»

- Ключкович Т.В.** 248
*НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В
СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ*

- Гончарук В.А., Мельник О.В., Декарчук С.О., Мартиненко Л.Б.** 258
ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

- Дніпровська А.В., Буц О.Г., Радзівська І.В.** 269
*ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ СФЕРИ В
УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ*

- Хроленко М.В.** 281
*КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ*

СЕРІЯ «Педагогіка вищої школи»

УДК 378.4 (437.6)

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-3\(8\)-248-257](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-3(8)-248-257)

Ключкович Тетяна Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 88016, м. Ужгород, вул. Університетська, 14, тел.: (0312)64-03-14, <https://orcid.org/0000-0003-3702-1086>

НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Анотація. Охарактеризовано стратегію інтернаціоналізації вищої освіти в Словацькій Республіці. Висвітлено цільові та структурні особливості національної стратегії інтернаціоналізації вищої освіти в Словацькій Республіці. Основну увагу сконцентровано на державному рівні інтернаціоналізації вищої освіти в Словаччині. Для реалізації стратегії інтернаціоналізації на державному рівні Словаччини створено відповідну нормативну та концептуальну базу. Проаналізовано ключові документи, які визначають національну стратегію інтернаціоналізації вищої освіти в Словаччині. Розкрито цілі, заходи та механізм реалізації «Стратегії інтернаціоналізації вищої освіти до 2030 року». Ця стратегія спрямована на підвищення ефективності діяльності та інвестованих ресурсів у сфері інтернаціоналізації, максимізації їхньої користі для словацької вищої освіти та суспільства в цілому шляхом реалізації системного та скоординованого підходу на основі спільних цілей міністерства та університетів. Змістові складові «Стратегії» цілісно інтегрують ціннісні, нормативні, організаційні та ресурсні аспекти інтернаціоналізації вищої освіти Словацької Республіки. Національна стратегія розвитку освіти Словацької Республіки спрямована на підвищення якості вищої освіти шляхом інтернаціоналізації, посилення міжнародної відкритості та доступності навчання, а також модернізацію вищої освіти. Визначено, що реалізація стратегії інтернаціоналізації є одним із пріоритетних завдань національної політики Словацької Республіки. Окреслено основні проблеми та виклики, з якими зіткнулася словацька вища освіта в міжнародному контексті. Зроблено висновок, що інтернаціоналізація вищої освіти стала важливим напрямом цілеспрямованої державної політики Словацької Республіки на сучасному етапі.

Ключові слова: Словацька Республіка, інтернаціоналізація вищої освіти, стратегія інтернаціоналізації, академічна мобільність, вищі навчальні заклади.

Klyuchkovych Tetyana Vasylivna, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School, Uzhhorod National University, 88016, Uzhhorod, University Str., 14, tel.: (0312)64-03-14, <https://orcid.org/0000-0003-3702-1086>

A NATIONAL STRATEGY FOR INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION IN THE SLOVAK REPUBLIC

Abstract. The Higher Education Internationalization Strategy in the Slovak Republic has been outlined. The target and structural features of the higher education internationalization strategy in the Slovak Republic have been highlighted. The main focus is on the state level of internationalization of higher education in Slovakia. An appropriate regulatory and conceptual framework has been created for the implementation of the internationalization strategy at the state level in Slovakia. The key documents that determine the higher education internationalization strategy in the Slovak Republic have been analyzed. The goals, activities and mechanism of implementation of «The Higher Education Internationalization Strategy 2030» have been revealed. The content components of the «Strategy» fully integrate the value, normative, organizational and resource aspects of the internationalization of Slovak higher education. This strategy aims at increasing the efficiency of activities and invested resources in the field of internationalization and maximizing their benefits for Slovak higher education and wider society by introducing a systematic and coordinated approach to internationalization based on common goals of the Ministry and universities. The national strategy for the development of education aims at increasing the quality of higher education through internationalization, increasing the availability of international experience during university studies and modernizing higher education in the context of internationalization. It is defined that implementation of internationalization strategy is one of the priority tasks for the national policy in the Slovak Republic. The main problems and challenges faced by Slovak higher education in the international context have been outlined. It is concluded that the internationalization of higher education has become an important area of purposeful state policy of the Slovak Republic at the present stage.

Keywords: Slovak Republic, internationalization of higher education, internationalization strategy, academic mobility, higher education institutions.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток національних систем вищої освіти тісно пов'язаний із глобальними та регіональними процесами, зі зростаючою конкуренцією та співпрацею в міжнародному освітньому просторі. В умовах Європейського простору вищої освіти (далі ЄПВО) країни-учасники

намагаються виробити спільні підходи до посилення позицій європейської освіти на міжнародному рівні, а також розробити власні національні стратегії інтернаціоналізації для акумулювання освітнього, наукового та інноваційного потенціалу. Сьогодні формується чітке усвідомлення того, що кожна країна повинна мати національну стратегію інтернаціоналізації вищої освіти. В умовах пошуку Україною власної стратегії інтернаціоналізації вищої освіти інтерес викликає аналогічний досвід у європейських країнах, зокрема в сусідній Словаччині, яка націлена на реалізацію системного підходу в цій сфері.

Інтернаціоналізація вищої освіти – це багатовимірний процес, який охоплює перетворення на транснаціональному, національному, галузевому та інституційному рівнях [3, с. 2–3]. Перетворення на цих рівнях є визначеними та взаємопов'язаними, що засвідчує міжнародна відкритість системи вищої освіти Словаччини, її інтегрованість у європейські структури, а також транснаціональна діяльність словацьких університетів. У рамках даної статті ми концентруємося на загальнонаціональному (державному) рівні інтернаціоналізації вищої освіти Словацької Республіки (далі СР), на якому визначаються стратегічні цілі, базові рамки та механізми реалізації запланованих заходів.

Метою статті є з'ясування цільових і структурних особливостей національної стратегії інтернаціоналізації вищої освіти в Словацькій Республіці.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проблематика інтернаціоналізації вищої освіти у Словаччині висвітлена в дослідженнях М. Багни, Г. Ліповскої, Е. Світачової Я. Фішера, Н. Шумейко, які приділили увагу концептуальним, нормативним і процесуальним аспектам освітніх перетворень. Враховуючи складність і динамічність процесів інтернаціоналізації вищої освіти в сучасній Словаччині зростає потреба комплексного аналізу цих змін з метою визначення ризиків, тенденцій і стратегій розвитку. В останні роки в Словаччині прийнято низку стратегічних загальнонаціональних документів у сфері інтернаціоналізації вищої освіти, що підкреслює її значущість для суспільного розвитку і відповідно обумовлює дослідницьку увагу.

Виклад основного матеріалу. В ретроспективному аспекті процес інтернаціоналізації вищої освіти Словаччини характеризувався різною інтенсивністю та спрямованістю реалізації. На формування політики інтернаціоналізації Словаччини вплинув суспільно-політичний і економічний контекст, зокрема посткомуністичні трансформаційні процеси. Вже на початку 1990-х рр. у контексті демократизації та ринкових перетворень федеративна Чехословаччина взяла курс на реформування вищої освіти в європейському напрямку та створення умов для міжнародної співпраці в цій сфері.

Розробка міжнародних векторів розвитку вищої освіти продовжилася в самостійній Словацькій Республіці (з 1993 р.). Однак, розвиток Словаччини в

1993–1998 рр. – це складний період політичної турбулентності, що неоднозначно вплинув на освітні реформи. Уряд на чолі з прем'єр-міністром В. Мечіаром формально проголошував демократичні цінності та євроінтеграційний курс Словаччини, а реально акумулював ресурси для встановлення авторитарного політичного режиму та дистанціювався від країн Заходу. Політичний розвиток Словаччини позначився на динаміці освітніх перетворень, цілі яких коливалися між відкритістю (європеїзацією) та закритістю (націоналізацією) [1, с. 82]. Зближенню систем вищої освіти Словаччини та країн ЄС сприяли проекти в рамках європейських програм. У 1990-х рр. словацькі університети здобули досвід міжнародної співпраці, реалізуючи освітні та наукові проекти в рамках європейських програм TEMPUS, Leonardo, Socrates та ін. Однак, це були лише окремі кроки та часткові зміни в напрямку інтернаціоналізації вищої освіти, без системних перетворень у цій сфері.

На інтенсивність інтернаціоналізації у Словаччині значний вплив зробив процес європейської інтеграції, оскільки відкрив багато можливостей для міжнародної співпраці в сфері освіти та науки. Каталізатором перетворень у напрямку інтернаціоналізації вищої освіти стало підписання Болонської декларації (1999 р.) і вступ Словаччини в ЄС (2004 р.). Словаччина як член ЄПВО дотримується принципів співпраці та координації діяльності, тому загальноєвропейські документи та стратегії, прийняті на конференціях у Льовені (2009 р.), Будапешті та Відні (2010 р.), Бухаресті (2012 р.), Єревані (2015 р.), Римі (2020 р.), мали значний вплив на розвиток національної вищої освіти.

З-поміж основних загальнонаціональних документів, які визначали кроки Словаччини в напрямку інтернаціоналізації вищої освіти, варто виокремити «Концепцію подальшого розвитку вищої освіти в Словаччині на XXI століття» [10], «Національну стратегію глобальної освіти на період 2012–2016 рр.» [4], довгострокову стратегію розвитку університетів на 2016–2021 рр. [2].

У 2018 р. словацький уряд схвалив «Національну програму розвитку виховання та освіти (2018–2027)», яка зумовила планування комплексу заходів з підтримки академічної мобільності та діяльності ВНЗ в європейському контексті, а також розробку національної стратегії інтернаціоналізації освіти [5]. Політичну підтримку заходів з інтернаціоналізації вищої освіти задекларовано в програмній заяві діючого уряду СР, де зокрема зафіксовано пріоритетність міжнародного (європейського) контексту для діяльності університетів, забезпечення їх конкурентоздатності та фінансування [7, с. 76–77].

У квітні 2021 р. уряд схвалив масштабний «План відновлення і стійкості Словацької Республіки», яким передбачено комплекс реформ та інвестицій у сфері вищої освіти, зокрема в напрямку інтернаціоналізації. Ключові напрямки реформування спрямовані на зміну системи управління університетами, їх фінансування, оцінювання та акредитації освітніх програм з метою покращення якості вищої освіти та її конкурентоздатності в міжнародному

контексті [6, с. 299–300]. Інвестиції спрямовані на системні зміни в сфері інтернаціоналізації вищої освіти, розширення пропозиції освітніх програм іноземними мовами, покращення міжнародного обміну студентами та викладачами, презентацію потенціалу країни у сфері вищої освіти та науки. Окремими стратегічними цілями реформування визначено підвищення рівня наукових досліджень та інноваційного потенціалу Словаччини. Реформи та інвестиції у цьому напрямку спрямовані на розширення джерел фінансування наукових проєктів, уніфікацію механізму інституційної оцінки наукової діяльності, гармонізацію дослідницької та інноваційної політики, залучення до розробки стратегій у цій сфері зацікавлених суб'єктів, співпрацю академічного та неурядового секторів, консолідацію і стандартизацію відбіркових процесів у грантових агенціях та ін.

Саме ці три документи («Національна програма розвитку виховання та освіти», «Програмна заява уряду СР на період 2021–2024 рр.» і «План відновлення і стійкості Словацької Республіки») стали нормативною і процесуальною основою для розробки стратегії інтернаціоналізації вищої освіти.

У грудні 2021 р. Міністерство освіти, науки, досліджень і спорту СР (далі МОНДССР) прийняло важливий концептуальний документ – «Стратегію інтернаціоналізації вищої освіти до 2030 року» (далі «Стратегія») [8]. До розробки «Стратегії» були залучені університети, неурядові організації та інші зацікавлені суб'єкти, які функціонують у сфері інтернаціоналізації вищої освіти. Документ підсумував досягнення та проблеми у цій сфері й, що найголовніше, визначив плани та орієнтири на майбутнє. «Стратегія» пропонує середньострокову концепцію інтернаціоналізації вищої освіти Словаччини до 2030 року. Перспективна візія інтернаціоналізації спрямована на те, щоб покращити якість вищої освіти та наукових досліджень, посилити конкурентоспроможність словацьких університетів у рамках ЄПВО та в глобальному масштабі, спрямувати міжнародні імпульси в усі сфери суспільного життя, як на національному, так і на локальному рівнях [8, с. 11]. «Стратегія» запроваджує системний підхід до інтернаціоналізації вищої освіти, який забезпечує відповідну ресурсну базу для діяльності університетів і якість інституційного стратегічного планування у цій сфері.

У «Стратегії» запропоновано три цільових пріоритети розвитку словацької вищої освіти в контексті інтернаціоналізації: 1) покращення якості вищої освіти; 2) забезпечення міжнародної відкритості та доступності навчання; 3) модернізація вищої освіти [8, с. 12–19].

Перша стратегічна ціль націлена на покращення якості вищої освіти в Словаччині шляхом інтернаціоналізації. «Стратегія» передбачає розширення пропозиції якісних освітніх програм іноземними мовами, зокрема шляхом створення нових спільних програм у кооперації з закордонними університетами. Навчальні заклади інтегруватимуть міжнародний вимір в

освітні програми та університетське середовище, що дасть змогу кожному студенту покращити мовні навички, міжкультурні компетенції та закордонні контакти. З наміром створити якісне робоче середовище для викладачів і дослідників, університети впроваджуватимуть міжнародні стандарти у політику управління людськими ресурсами, забезпечать належні умови для професійного розвитку науково-педагогічних кадрів, посилять відкритість і доступність робочих місць у словацьких університетах для іноземних фахівців [8, с. 12–13]. Важливо, що для реалізації інституціональних стратегій інтернаціоналізації передбачені відповідні дотації з державного бюджету [8, с. 27–28].

Забезпечення міжнародної відкритості та доступності навчання у Словаччині є другою ключовою ціллю «Стратегії». На національному та інституційному рівнях передбачено впроваджувати комплекс маркетингових заходів з метою формування і просування привабливого іміджу словацьких університетів за кордоном. На державному рівні формується перспективне розуміння важливості експорту освітніх послуг і рекрутингу іноземних студентів на навчання. За допомогою різних каналів комунікації потенційним студентам з-за кордону буде забезпечено доступ до актуальної інформації про можливості навчання у Словаччині. В даному контексті передбачено також вдосконалити процедуру вступу до словацьких ВНЗ і розширити стипендіальну підтримку іноземних студентів [8, с. 14–15].

Відповідно до принципів відкритого і толерантного суспільства для іноземних студентів у Словаччині будуть створені умови, які сприятимуть їх інтеграції в академічне та соціальне життя університетів, а згодом – у трудове середовище з метою їх потенційного працевлаштування на словацькому ринку праці після завершення навчання. Для цього університети проводитимуть цілеспрямовану профорієнтацію та забезпечуватимуть викладання словацької мови для іноземців з метою підвищення їхнього інтеграційного потенціалу.

З метою покращення якості та активізації міжнародної академічної мобільності студентів, викладачів і науковців заплановано розширити та диверсифікувати джерела фінансування, як за рахунок національних, так і європейських стипендіальних програм і грантів. Також МОНДССР рекомендує університетам спростити процедуру визнання результатів навчання студентів у рамках міжнародної мобільності [8, с. 16–17].

Третій цільовий пріоритет «Стратегії» – це модернізація вищої освіти в умовах інтернаціоналізації. МОНДССР підтримує мережеву партнерську діяльність університетів і міжнародне оцінювання якості інтернаціоналізації вищої освіти. З метою розвитку співробітництва у сфері досліджень та інновацій словацькі університети можуть залучати національні грантові ресурси для діяльності іноземних партнерів у рамках спільних проєктів.

У контексті викликів, яка пов'язані з пандемією COVID-19, важливим є впровадження передового досвіду щодо використання нових можливостей онлайн-технологій і цифрових інновацій у вищій освіті. Зокрема, в «Стратегії»

передбачено підтримувати співпрацю словацьких університетів із закордонними партнерами у створенні спільних онлайн-курсів і реалізації т. зв. «віртуальної мобільності» [8, с. 18].

З метою гнучкого реагування «Стратегія» встановлює комплекс деталізованих показників для моніторингу виконання поставлених завдань та оцінки успішності реалізації заходів в окремих сферах інтернаціоналізації вищої освіти [8, с. 19–35]. Виконання заходів з реалізації «Стратегії» буде здійснюватиметься за визначеним планом і графіком впродовж 2022–2030 рр. Передбачено, що забезпечення імплементації «Стратегії» та поетапний контроль за виконанням заходів буде здійснюватися на різних рівнях управління на чолі з Комітетом з імплементації стратегії [8, с. 36]. Розподіл видатків бюджету відповідає визначеним пріоритетам інтернаціоналізації та становить понад 42 млн євро на період 2022–2026 рр. [8, с. 45].

Ухвалені стратегічні документи стали реакцією на комплекс проблем у системі вищої освіти Словаччини, частина з яких проявлялася вже тривалий час, а інша – загострилася в останні роки. В концептуальних документах вказується на недостатню конкурентоздатність вищої освіти та науки Словаччини в європейському просторі, що зокрема засвідчують невисокі позиції словацьких університетів у міжнародних рейтингах та масовий виїзд громадян на навчання за кордон [6, с. 300]. В умовах глобалізації та європеїзації вищої освіти університети Словаччини змушені конкурувати за іноземних і словацьких студентів, зацікавлених у навчанні за кордоном. Міжнародна презентація Словаччини як цільової країни для навчання іноземців є відносно слабкою у порівнянні з сусідніми країнами (Угорщиною, Польщею, Чехією) [8, с. 7].

З кожним роком суттєво скорочуються загальна кількість студентів у Словаччині, а кількість іноземців у словацьких ВНЗ зростає вкрай повільно (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість студентів у словацьких ВНЗ [8, с. 42].

Кількість студентів	2010р.	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	2016р.	2018р.	2019р.
Загальна кількість студентів у СР	221669	204724	192851	179391	162568	151316	136544	134953
Кількість студентів-іноземців у СР	9118	10169	11102	10851	10053	10746	12706	14232

Країна вже тривалий час стикається з проблемою відтоку студентів на навчання за кордон, що не компенсується приїздом іноземних студентів. Частка

іноземних студентів у Словаччині коливається в межах 6–8%. Особливо ця проблема є помітною в порівняльному контексті (табл. 2).

Таблиця 2

Частка громадян, які навчаються за кордоном, щодо загальної кількості студентів у країні [9].

Країна	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Словаччина	17,1%	19,1%	20,8%	21,8%	15,7%
Польща	1,4%	1,5%	1,6%	1,8%	1,7%
Угорщина	3,4%	3,9%	4,3%	4,5%	4,6%
Чехія	3,2%	3,4%	3,7%	3,7%	3,7%

Проблема відтоку студентів стосується як короткострокової кредитної мобільності (з метою здобуття кредитів ЄКТС), так і тривалої ступеневої вихідної мобільності (з метою здобуття ступеня вищої освіти). У цьому контексті важливим є віднайти баланс між вхідною та вихідною формами мобільності, на чому наголошується в загальноєвропейських стратегіях. У розрізі вихідної ступеневої мобільності існують ризики втрати інтелектуального та інноваційного потенціалу, адже більша частина словацьких студентів залишаються працювати за кордоном.

Також частка іноземних викладачів і дослідників не збільшується у штаті словацьких університетів (наприклад, у 2013 р. – 5,82%, 2016 р. – 5,92%, 2019 р. – 5,78% від загальної кількості) [8, с. 42]. З-поміж перешкод для академічної мобільності як студентів, так і викладачів експерти найчастіше вказують на адміністративні, правові та фінансові труднощі, а також значні навчальні чи робочі зобов'язання у «домашньому» навчальному закладі [8, с. 8–9, 44].

У «Плані відновлення» констатується також невисокий рівень залучення словацьких наукових інституцій до міжнародної дослідницької та інноваційної співпраці. Наприклад, у рамках програми «Horizon 2020» Словаччина залучила тільки 131,5 млн євро на підтримку проєктів і посіла 24 місце в ЄС, що обумовлено, зокрема, низькою кількістю поданих заявок та обмеженими міжнародними зв'язками інституцій [6, с. 324].

Вищевказані проблеми та тенденції у сфері інтернаціоналізації вищої освіти та науки Словаччини обумовили постановку цілей і завдань, розробку механізмів імплементації, розподіл ресурсів, що зафіксовано в стратегічних документах.

Успішність реалізації національної стратегії залежить від комплексу різнорівневих чинників. На загальнонаціональному рівні важливою є політична стабільність і конструктивна співпраця міністерств, відомств та університетів у реалізації поставлених цілей і заходів. Для забезпечення ресурсної бази перетворень необхідна наявність стабільних джерел фінансування (державних, європейських). Ефективна реалізація стратегії не можлива в умовах значного

дисбалансу між попитом та пропозицією на ринку освітніх послуг. Також істотні обмеження щодо реалізації запланованих заходів, зокрема транскордонної освітньої мобільності, вносять протиепідемічні заходи, які запроваджені в сучасній Словаччині. Головними реалізаторами різних форм інтернаціоналізації освіти є університети, що обумовлює необхідність узгодження інституційних стратегій із державною політикою.

Висновки. Інтернаціоналізація вищої освіти стає важливим напрямом цілеспрямованої державної політики Словацької Республіки на сучасному етапі. Національна стратегія інтернаціоналізації вищої освіти Словаччини націлена на перехід від часткових змін і відносно ізольованих видів діяльності університетів до системного і комплексного підходу в цій сфері. Розробка та реалізація національної стратегії інтернаціоналізації обумовлена актуальними тенденціями розбудови глобального освітнього простору, а також комплексом проблем і викликів, з якими зіткнулася словацька вища освіта у XXI столітті. Для реалізації стратегії інтернаціоналізації на державному рівні створено відповідну нормативну та концептуальну базу.

Аналіз національної «Стратегії інтернаціоналізації вищої освіти до 2030 року» дає змогу структурувати її за трьома цільовими пріоритетами: покращення якості вищої освіти; забезпечення міжнародної привабливості та доступності навчання; модернізація системи вищої освіти. Змістові складові «Стратегії» цілісно інтегрують ціннісні, нормативні, організаційно-процесуальні та ресурсні аспекти інтернаціоналізації вищої освіти. При розробці «Стратегії» інтернаціоналізації словацької вищої освіти враховано передовий міжнародний досвід і національні здобутки, залучено механізми маркетингу, інфраструктурного розвитку та диверсифікованого ресурсного забезпечення. Національна стратегія підкреслює важливість інтернаціоналізації не як самоцілі, а як інструменту для реалізації ключових завдань у сфері вищої освіти.

Фокус подальших досліджень може бути спрямований на інституційні стратегії та механізми реалізації інтернаціоналізації освіти на рівні окремих словацьких університетів.

Література:

1. Ключкович Т. Інтеграція системи вищої педагогічної освіти Словацької Республіки у європейський освітній простір: дис. канд. пед.наук. Ужгород, 2017. 268 с.
2. Dlhodobý zámer vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl na roky 2016–2021. URL: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/16097/2> (дата звернення 17.01.2022).
3. Knight J. Updating the Definition of Internationalization. *International Higher Education*. 2003. № 33. P. 2–3. URL: <https://ejournals.bc.edu/index.php/ihe/article/view/7391>
4. Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012–2016 URL: <https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2020/12/Narodna-strategia.pdf>
5. Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania (2018–2027). URL: <https://www.minedu.sk/17786-sk/narodny-program-rozvoja-vychovy-a-vzdelavania/>

6. Plán obnovy. MFSR, 2021. URL: https://www.mfsr.sk/files/archiv/1/Plan_obnovy_a_odolnosti.pdf
7. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021–2024. URL: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=494677>
8. Stratégia internacionalizácie vysokého školstva do roku 2030. MŠVVŠSR, 2021. URL: <https://www.minedu.sk/data/att/21457.pdf>
9. UNESCO Institute for Statistics. URL: <http://data.uis.unesco.org/index.aspx?queryid=3810>
10. Uznesenie vlády SR 685/2000 z 30. augusta 2000 k návrhu koncepcie ďalšieho rozvoja vysokého školstva na Slovensku pre 21. Storočie. URL: http://www.vlada.gov.sk/uznesenia/2000/0830/u_0685_2000.html

References:

1. Klyuchkovych, T. (2017). Intehratsiia systemy vyshchoi pedahohichnoi osvity Slovatskoi Respubliky u yevropeiskyi osvitnii prostir: dys. kand. ped.nauk [Integration of the Higher Pedagogic Education System of the Slovak Republic into the European Educational Space]. Uzhhorod [in Ukrainian].
2. Dlhodobý zámer vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl na roky 2016–2021. Retrieved from: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/16097/2> [in Slovak].
3. Knight, J. (2003). Updating the Definition of Internationalization. *International Higher Education*, 33, 2–3. Retrieved from: <https://ejournals.bc.edu/index.php/ihe/article/view/7391> [in English].
4. Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012–2016 Retrieved from: <https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2020/12/Narodna-strategia.pdf> [in Slovak].
5. Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania (2018–2027). Retrieved from: <https://www.minedu.sk/17786-sk/narodny-program-rozvoja-vychovy-a-vzdelavania/> [in Slovak].
6. Plán obnovy. MFSR, 2021. Retrieved from: https://www.mfsr.sk/files/archiv/1/Plan_obnovy_a_odolnosti.pdf [in Slovak].
7. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021–2024. Retrieved from: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=494677> [in Slovak].
8. Stratégia internacionalizácie vysokého školstva do roku 2030. MŠVVŠSR, 2021. Retrieved from: <https://www.minedu.sk/data/att/21457.pdf> [in Slovak].
9. UNESCO Institute for Statistics. Retrieved from: <http://data.uis.unesco.org/index.aspx?queryid=3810>
10. Uznesenie vlády SR 685/2000 z 30. augusta 2000 k návrhu koncepcie ďalšieho rozvoja vysokého školstva na Slovensku pre 21. Storočie. Retrieved from: http://www.vlada.gov.sk/uznesenia/2000/0830/u_0685_2000.html [in Slovak].

Журнал

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 3(8) 2022

Формат 60x90/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2.

Видавець:

Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»
Свідоцтво серія ДК №4957 від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.

Підготовлено рекламним агентством
«GoToPrint» Адреса, Україна, Київська обл., м. Київ,
вул. Льва Толстого, 63
e-mail: gotoprint@gmail.com